
Notiser

MEDISINSK NYTT

Antibiotika mot elefantsyke

Infeksjon med parasitten *Wuchereria bancrofti* fører til lymfatisk filariasis, som er en av de ledende årsakene til lidelser og funksjonshemming i utviklingslandene. WHO vedtok i 1997 å utrydde sykdommen (Lancet 2005; 365: 2116 - 21).

En klinisk studie av 72 pasienter viser at en åtte ukers kur med doksisyklin kan bidra til å nå dette målet. Behandlingen førte til omkring 80 % reduksjon av parasitinnholdet i testiklene hos pasienter som fikk aktivt medikament i forhold til placebo. Antibiotika virker ikke på selve ormen, men dreper en bakterie den er avhengig av for å kunne formere seg.

Doksisyklin egner seg ikke til massebehandling. En slik kur er vanskelig å administrere, og medikamentet er kontraindisert hos flere viktige pasientgrupper. Likevel gir funnene grunnlag for å videreutvikle akseptable, sammensatte behandlingsregimer som på sikt kan utrydde sykdommen.

Hvem er mest tilfreds som lege?

I en ny studie har forskere ved Universitetet i Oslo undersøkt faktorer som predikerer tilfredshet med jobbsituasjonen blant unge norske leger (BMC Med Educ 2005; 5: 19).

421 medisinstudenter ved de fire norske fakultetene fylte ved studiestart ut et spørreskjema som omhandlet en rekke personlige og yrkesrelaterte variabler. Spørreskjemaet ble så igjen sendt til de samme personene i tredje og sjette studieår, samt fire år etter studiet.

En multivariat regresjonsmodell viste at de som var mest fornøyd, var de som hadde tilegnet seg flest kliniske ferdigheter ved endt studium, og de som hadde en far som var lege. Forfatterne anbefaler at fakultetene legger vekt på den kliniske utdanningen under studiet.

Kort om kviser

Gutter som er plaget av kviser i puberteten, har økt risiko for prostatakreft i voksen alder. Det viser en studie av mer enn 10 000 gutter som deltok i helseundersøkelser ved skotske universiteter for 40 - 60 år siden (Am J Epidemiol 2005; 161: 1094 - 101). Derimot virket det som om det å ha kviser beskytter mot senere hjerte- og karsykdommer, og kanskje reduserer den totale dødeligheten. Resultatene av undersøkelsen kan belyse sammenhengen mellom androgener og sykdomsutvikling.

Prognose etter hjerneslag

Nederlandske nevrologer har fulgt 2 500 pasienter med transitorisk iskemisk anfall (TIA) eller hjerneslag i ti år (Lancet 2005; 365: 2098 - 104). Over halvparten fikk minst ett nytt tilfelle av kardiovaskulær sykdom, og 40 % døde. Forekomsten av hjerneslag og hjerteinfarkt var størst de første månedene. Deretter sank risikoen, for så å stige igjen etter tre år og ut observasjonstiden. Aldersjustert hasardratio var størst for pasienter med diabetes, claudicatio eller tidligere karkirurgiske inngrep.

Undersøkelsen skiller seg fra tidligere, liknende studier ved at oppfølgingstiden var betydelig lengre, og ved at disse pasientene stort sett hadde fått moderne profylaktisk behandling. I tillegg får forfatterne ros for god forskningsdesign (Lancet 2005; 365: 2065 - 6), og de gir konkrete råd om hvordan klinikere kan beregne hvilke pasienter som har størst risiko for sykdom og død.

Test for ovarialkreft

En analyse av fire serumproteiner kan med 95 % sensitivitet og 95 % spesifisitet indikere om en kvinne har ovarialkreft, selv i tidlig stadium. Måling av leptin, prolaktin, osteopontin og insulinliknende vekstfaktor-2 (IGF-2) i kombinasjon kan skjelne mellom friske og pasienter med epitelial ovarialkreft. Testen har en positiv prediktiv verdi på 95 % og en negativ prediktiv verdi på 94 % (Proc Natl Acad Sci USA 2005; 102: 7677 - 82).

Disse markørene har tidligere vært foreslått som potensielle kreftmarkører, men de har aldri vært testet i kombinasjon. I praksis brukes tumormarkøren CA-125 for monitorering av ovarialkreft, men den anbefales ikke til screening av uselekterte grupper.

Åpen eller laparoskopisk kolecystektomi?

Der er ingen kliniske forskjeller mellom åpen og laparoskopisk kolecystektomi ved akutt kolecystitt, viser en svensk prospektiv, dobbeltblind studie (Br J Surg 2005; 92: 44 - 9).

70 pasienter med akutt kolecystitt ble randomisert til enten åpen kirurgi eller laparoskopisk kolecystektomi. Verken pasienten eller pleiepersonalet visste hvilken type operasjon som ble utført. Sårbehandling ble gjort av sykepleiere fra andre avdelinger.

Det var ingen forskjeller i postoperative komplikasjoner, smerteskårer ved utskrivningen eller sykefravær. De direkte kostnadene var også stort sett like. Operasjonene varte signifikant lenger hos pasientene i laparoskopigruppen (median 90 vs. 80 minutter), men innleggelsestiden var litt kortere. For åtte av 35 pasienter ble operasjonen konvertert til åpen kirurgi.

Profesjonelle gynekologiske pasienter

Gynekologisk undersøkelse kan føles pinlig, både for uerfarne medisinstudenter og for kvinnene. Ved Karolinska sjukhuset har man gjort et forsøk med såkalte profesjonelle pasienter i den første undervisningsuken i gynekologi og obstetikk (Med Teach 2005; 27: 130 - 5).

Kurset bestod av fire elementer: forelesning, gruppesamtale, trening i grupper med 2 - 4 studenter sammen med en lærer og en profesjonell pasient og etterfølgende individuell tilbakemelding. En spørreskjemaundersøkelse inkluderte 97 studenter, 21 lærere og 14 profesjonelle pasienter. Alle gruppene mente at denne undervisningsformen var svært verdifull.

Forfatterne peker på at funnene samsvarer med funn fra tidligere studier som viser at denne metoden er bedre enn bruk av plastmodeller, bl.a. fordi studentene får trening i kommunikasjon.

Røykeslutt mot katarakt

Katarakt er den vanligste årsak til blindhet i verden. Den eneste tilgjengelige behandling er kirurgisk ekstraksjon av linsen. Etiologien er multifaktoriell. De fleste studiene har vist at røyking gir økt risiko.

Nær 35 000 kvinner i alderen 49 - 83 år i det svenske mammografiprogrammet ble fulgt opp i perioden 1997 - 2002. Over 2 100 tilfeller av kataraktekstraksjon ble registrert (Am J Epidemiol 2005; 162: 73 - 9).

Forskerne fant et dose-respons-forhold mellom røykeintensitet og risiko for kataraktekstraksjon. Risikoen ble redusert med tiden hos dem som sluttet å røyke.

Ingen sammenheng mellom ultralyd og IQ

Bruken av ultralyd i svangerskapet øker, selv om risikoen for fosterskade ikke helt kan utelukkes. Fire epidemiologiske studier har vist en mulig sammenheng mellom prenatal ultralydundersøkelse og venstrehendthet, og noen dyrestudier har vist kognitiv påvirkning.

Svenske forskere har nå undersøkt om det er noen sammenheng mellom prenatal ultralydundersøkelse og intellektuelle prestasjoner blant menn født i perioden 1973 - 78 som møtte til militærtjeneste i årene 1991 - 96 (Epidemiology 2005; 16: 304 - 10).

8 000 eksponerte menn ble sammenliknet med nær 197 000 kontrollpersoner. Det ble ikke påvist noen klar sammenheng mellom ultralydskanning og intellektuelle prestasjoner, men forfatterne mener flere studier er nødvendig, bl.a. fordi eksponeringen i dag er høyere enn i denne studien.

Publisert: 11. august 2005. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 14. februar 2026.